

Atsauksmes par Eiropas Parlamenta rezolūcijā par ECB 2016. gada pārskatu sniegto ieguldījumu

ECB viceprezidents 2017. gada 10. aprīlī īpašā Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sēdē iepazīstināja Eiropas Parlamentu ar ECB 2016. gada pārskatu.¹ 2018. gada 5. februārī ECB prezidents piedalījās Parlamenta plenārsesijas debatēs par šo gada pārskatu.² Nākamajā dienā plenārsēdē tika pieņemta rezolūcija par ECB 2016. gada pārskatu (turpmāk tekstā – rezolūcija).³

Nosūtot ECB 2017. gada pārskatu Eiropas Parlamentam, ECB sniedz atsauksmes par Eiropas Parlamenta rezolūcijā sniegto ieguldījumu.⁴ Pēc Eiropas Parlamenta lūguma šīs atsauksmes tiek publicētas saskaņā ar 2016. gadā aizsākto praksi.⁵ Tas parāda ECB uzticību pārskatatbildības principam, ko tā īsteno, neaprobežojoties tikai ar līgumā noteiktajām prasībām.

1. ECB monetārā politika

1.1. ECB pasākumu efektivitāte un to blakusietekme

ECB monetārās politikas pasākumu efektivitāte, to ietekme uz finansēšanas nosacījumiem euro zonā un to blakusietekme aplūkota, piemēram, rezolūcijas 3., 11., 12., 15., 20., 22., 23. un 25. punktā.

ECB uzskata, ka tās monetārās politikas pasākumi devuši būtisku ieguldījumu uzņēmumu un mājsaimniecību finansēšanas nosacījumu uzlabošanā un spēcīgākas ekonomiskās izaugsmes un inflācijas nodrošināšanā. Tiek lēsts, ka visu laikā no 2014. gada vidus līdz 2017. gada oktobrim veikto monetārās politikas pasākumu kopējā ietekme uz euro zonas izaugsmi un inflāciju laikā no 2016. līdz 2020. gadam abos gadījumos kumulatīvā izteiksmē ir aptuveni 1.9 procentu punkti. Monetārās politikas transmisijas kanāli darbojušies labi, nodrošinot apstākļus, kas

¹ Sk. <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2017/html/sp170410.en.html>.

² Sk. <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180205.en.html>.

³ Pieņemtās rezolūcijas teksts pieejams Eiropas Parlamenta interneta vietnē <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2018-0025+0+DOC+XML+V0/LV>.

⁴ Šīs atsauksmes neattiecas uz Eiropas Parlamenta rezolūcijā aplūkotajiem jautājumiem saistībā ar banku savienību. Diskusijas par šiem jautājumiem sk. ECB gada pārskatā par uzraudzības darbību (pieejams <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/publications/annual-report/html/ssm.ar2017.lv.html>). Atsauksmes saistībā ar rezolūciju par banku savienību tiks publicētas vēlāk šā gada laikā.

⁵ Sk. Eiropas Parlamenta 2016. gada 25. februāra rezolūcijas par Eiropas Centrālās bankas 2014. gada pārskatu (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2016-0063+0+DOC+PDF+V0/LV>) 23. punktu.

nepieciešami, lai panāktu noturīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam.

Lai gan rezolūcijā minēts pietiekama kredītu piedāvājuma trūkums, pieejamie dati liecina, ka ECB monetārās politikas pasākumi kopumā efektīvi veicinājuši finanšu nosacījumu atvieglošanu un stimulējuši mājsaimniecību un uzņēmumu kreditēšanas atjaunošanos. Jaunākie dati parāda, ka turpinās pakāpeniska kredītu apjoma kāpuma atjaunošanās. Gan nefinanšu sabiedrībām (NFS), gan mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu pieaugums kopš 2014. gada vidus būtiski nostiprinājies (NFS izsniegto aizdevumu apjomam pieaugot par vairāk nekā 6 procentu punktiem un mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu apjomam – par aptuveni 3 procentu punktiem), atspoguļojot ECB monetārās politikas pasākumu ietekmi. Kā parāda banku veiktās kreditēšanas apsekojums (BLS), uzņēmumu pieprasījums pēc aizdevumiem kopš 2015. gada būtiski pieaudzis un turpina veicināt aizdevumu atlikuma kāpuma tempa pakāpenisku atjaunošanos.⁶

Attiecībā uz rezolūcijā uzsvērtajiem uzlabojumiem saistībā ar mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) piekļuvi kredītiem jāatzīmē, ka arvien pieaugošā monetārās politikas procentu likmju ietekme kopš kredītu nosacījumu stingrības mazināšanas pasākumu kopuma izziņošanas 2014. gada jūnijā, šķiet, bijusi īpaši labvēlīga tieši MVU. Pēdējā apsekojuma par finansējuma pieejamību uzņēmumiem (SAFE) euro zonā (kas aptver laikposmu no 2017. gada aprīļa līdz 2017. gada septembrim) rezultāti apstiprina, ka, ņemot vērā banku pieaugošo vēlmi izsniegt kredītus un labāku ekonomisko perspektīvu, ārējā finansējuma pieejamība MVU turpinājusi uzlaboties, t.sk. krīzes vairāk skartajās valstīs. Neraugoties uz strukturālajām atšķirībām, banku aizdevumu procentu likmes pavisam neliela apjoma aizdevumiem (kas uzskatāmi par MVU aizdevumiem) laikā no 2014. gada jūnija sākuma līdz 2018. gada janvāra beigām samazinājušās par 199 bāzes punktiem salīdzinājumā ar lielajiem aizdevumiem, kuru gadījumā procentu likmju samazinājums bijis 97 bāzes punkti.

ECB monitorē nestandarta monetārās politikas pasākumu blakusefektus, bieži sniedzot paziņojumus par šiem jautājumiem un ņemot tos vērā, nosakot savu monetāro politiku, ja tie ietekmē uz galvenā mērķa – cenu stabilitātes – sasniegšanu. Šķiet, ka līdz šim blakusefekti kopumā bijuši ierobežoti. Piemēram, plašā mērogā nav vērojams, ka aktīvu vērtējumi euro zonā būtu kļuvuši nepamatoti augsti. Mērenā kreditēšanas dinamika apstiprina vērtējumu, ka kreditēšanas lēciena risks, ko raksturo pārmērīgs kreditēšanas kāpums un aktīvu cenu novirzes, pašlaik ir neliels. Vienlaikus, ņemot vērā no jauna izsniegto hipotēku kredītu spēcīgo dinamiku, nepieciešams cieši monitorēt banku kreditēšanas attīstību, īpaši valstīs kur strauji kāpj mājokļu cenas un vērtējumu aplēses pārsniedz pamatlīmeni. Ja monetārās politikas blakusefekti sāktu radīt bažas, būtu nepieciešams veikt pasākumus citās politikas jomās, izņemot, ja šie efekti varētu ietekmēt cenu stabilitātes panākšanu

⁶ Kas attiecas uz viedokli, ka pastāv monetārās anomālijas, kas izpaužas plašās un šaurās naudas rādītāju gada tempa atšķirībās, ir redzams, ka kopš paziņojuma par aktīvu iegādes programmas uzsākšanu bijis vērojams spēcīgs M3 pieaugums. Kā uzsvērts pārskatā, M3 pieaugumu tiešām galvenokārt noteikušas tā likvidākās sastāvdaļas, ņemot vērā likvidāto noguldījumu turēšanas zemās izvēles izmaksas ļoti zemu procentu likmju un lēzenas ienesīguma līknes apstākļos.

euro zonā. Piemēram, konkrētos sektoros/valstīs realizējoties aktīvu cenu "burbuļu" riskam, būtu jāveic mērķtiecīgi makroprudenciālie pasākumi, kā jau noticis dažās valstīs. Jāatzīmē arī, ka veicinot tautsaimniecības atveseļošanos un cenu stabilitāti, monetārā politika dod būtisku ieguldījumu patērētāju, uzņēmumu un finanšu iestāžu noturības nostiprināšanā.

Kas attiecas uz rezolūcijā izteiktajām bažām, ka lēzenas ienesīguma līknes periods varētu ietekmēt banku sistēmas stabilitāti un peļņas gūšanas iespējas, jāatzīmē, ka ECB monetārās politikas pasākumu ietekmi līdz šim var uzskatīt par ierobežotu. Kopumā zemākas neto pievienotās procentu likmes saistībā ar lēzeno ienesīguma līkni un noguldījumu procentu likmju lejupvērsto neelastību kompensē tautsaimniecības perspektīvas uzlabošanās, kas pozitīvi ietekmē kredītu kvalitāti (attiecīgi mazinot arī banku uzkrājumu veidošanas izmaksas) un kredītesības apjomus. Vienlaikus, pakāpeniski mazinoties cikliskajām problēmām, banku pelnītspēja joprojām ir samērā ierobežota. Tas atspoguļo strukturālos faktorus, t.sk. zemo izmaksu efektivitāti, vājo ieņēmumu gūšanas un diversificēšanas spēju un lielo ienākumus nenesošo aizdevumu atlikumu (dažās valstīs).

ECB monetārās politikas reakcija uz krīzi laika gaitā attīstījusies, lai risinātu problēmas, ar kurām nācies sastapties euro zonai, un pašlaik tās centrālais punkts ir daudzdimensiju standarta un papildu nestandarta pasākumu noteikšana. Šie papildu nestandarta pasākumi ietver ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO), negatīvas procentu likmes, plašu aktīvu iegādes programmu (AIP) un perspektīvas norādes par procentu likmēm un AIP. ECB politikas ietvara pamatā ir diversificēta teorētiskā bāze. ECB lēmumu pieņemšanas process balstās uz plašu analītisko rīku kopumu. Šie rīki izstrādāti ne vien ECB, bet bieži vien arī ciešā sadarbībā ar nacionālajām centrālajām bankām (NCB) dažādās Eurosistēmas darba grupās. Šie rīki aprakstīti, izmantojot vairākus kanālus, t.sk. "Tautsaimniecības Biļetenu", aprakstus sadaļā "Noderīga informācija" ECB interneta vietnē, speciālos un vispārējos pētījumus, analītiskos aprakstus un Valdes locekļu runas. Turklāt ECB ir aktīva loma centrālo banku diskusijās par idejām un uzlabojumiem saistībā ar centrālo banku politikas ietvariem, kas notiek ciešā sadarbībā ar akadēmiskajām aprindām. To parāda lielais ECB organizēto darbsemināru un konferenču skaits. Arī turpmāk ECB turpinās dokumentēt sava teorētiskā ietvara attīstību un ar visu šo kanālu palīdzību informēt par to sabiedrību.

1.2. "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" un monetārās politikas īstenošana

Rezolūcijas 28. un 29. punktā aplūkota konkrēti "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" (USAIP). Citi jautājumi saistībā ar monetārās politikas īstenošanu aplūkoti 5., 6., 38. un 47. punktā.

USAIP veicinājusi NFS obligāciju emisijas apjoma kāpumu euro zonā, ko nespēja kompensēt banku aizdevumu plūsmas sarukums uz NFS sektoru. To apstiprināja BLS rezultāti, kas parāda, ka to euro zonas banku neto procentuālā daļa, kas norādījusi, ka uz nenodrošinātiem tirgus instrumentiem balstītam parāda

finansējumam bijusi negatīva ietekme uz NFS pieprasījumu pēc aizdevumiem, laikā 2016. gada 2. ceturkšņa līdz 2017. gada 4. ceturksnim vidēji bijusi mazāk negatīva nekā 2016. gada martā, kad tika izziņota USAIP. Turklāt ir vērojamas dažas pazīmes, ka USAIP netiešā veidā pozitīvi ietekmējusi NFS, kurām ir ierobežota pieeja vai vispār nav pieejas obligāciju tirgiem: daži uzņēmumi, kuru obligācijas ir atbilstošas, lai tās iegādātos Eurosistēma, finansējumam vairs neizmanto banku aizdevumus, tādējādi atbrīvojot banku bilancēs zināmu kapacitāti, lai tās varētu apmierināt mazāku uzņēmumu pieprasījumu pēc kredītiem. Turklāt pēdējās SAFE kārtās atklājies, ka uzlabojas MVU piekļuve ārējam finansējumam, kas apstiprina tendenci, kura vērojama kopš 2014. gada, t.i., laikposmā, kad tiek īstenoti vairāki nestandarta monetārās politikas pasākumi. Turklāt pavisam neliela apjoma aizdevumu NFS (kas uzskatāmi par MVU aizdevumiem) neto plūsmu nepārtrauktais pieaugums laikā kopš 2014. gada apstiprina SAFE rezultātus.

Runājot par rezolūcijā izteiktajiem aicinājumiem ECB nodrošināt dažādu USAIP aspektu pilnīgu caurredzamību, ECB publicē plašu informācijas klāstu par USAIP. ECB reizi nedēļā publicē apkopotos datus par USAIP turējumiem, t.sk. vienotu vērtspapīru un NCB, kuru turējumā ir šīs obligācijas, sarakstu.⁷ ECB arī publicējusi divus īpašus "Tautsaimniecības Biļetena" ielikumus ar papildu informāciju par USAIP darbību un par vērtspapīru turējumiem. Lai uzlabotu caurredzamību un tādējādi vairotu sabiedrības izpratni par USAIP, ECB 2017. gada oktobrī sāka divas reizes gadā publicēt informāciju par USAIP turējumiem tautsaimniecības nozaru, reitinga un riska valsts daļījumā attiecībā pret visu atbilstošo obligāciju kopumu. Visbeidzot, novembrī ECB sāka publicēt vēsturiskos datus par mēneša USAIP atmaksu un turpmākajos divpadsmit mēnešos gaidāmo atmaksu. Šī informācija tagad tiek atjaunināta katru mēnesi. Visa attiecīgā informācija par USAIP īstenošanu pieejama speciālā interneta lapā ar jautājumiem un atbildēm.⁸

Lai gan ECB apņēmusies ievērot caurredzamību attiecībā uz AIP īstenošanu, atsevišķu turējumu atklāšana ierobežotu šīs programmas efektivitāti attiecībā uz ECB uzdevumu saglabāt cenu stabilitāti. Divpusēju uzņēmuma līmeņa datu atklāšana varētu ļaut tirgus dalībniekiem izmantot šīs informācijas sniegtās priekšrocības, piemēram, lai paredzētu Eurosistēmas iegādes un apzināti virzītu tirgus cenas tādā veidā, kas mazinātu USAIP un tādējādi būtiskas Padomes pieņemto nestandarta monetārās politikas pasākumu daļas efektivitāti. Šajā kontekstā turējumu novēlota publicēšana vērtspapīru daļījumā varētu mazināt AIP elastīgumu un tādējādi – efektivitāti. Padome var vēlāk izvērtēt, vai varētu tikt apsvērta turpmāka USAIP caurredzamības palielināšana pēc tam, kad būs beigušās neto iegādes AIP ietvaros.

Runājot par rezolūcijā paustajām bažām par netirgojamo aktīvu un ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru apjomu, kurus sniedz kā nodrošinājumu, Eurosistēma vienmēr pieņēmusi plašu nodrošinājumu klāstu tās kredītooperācijām, lai nodrošinātu efektīvu un lietderīgu monetārās politikas īstenošanu. Plašs nodrošinājuma klāsts palīdz nodrošināt raitu un efektīvu monetārās politikas

⁷ Sk. <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html>.

⁸ Sk. <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/cspp-qa.en.html>.

īstenošanu. Eurosistēma ieviesusi detalizētu prasību kopumu attiecībā uz aktīvu piemērotību un izmantošanu nodrošinājumam, kā arī detalizētu riska kontroles pasākumu kopumu, ko piemēro nodrošinājumam. Šīs prasības un pasākumi ir publiski pieejami un ECB katru dienu publicē tirgojamo aktīvu, kuri ir atbilstošs nodrošinājums, sarakstu. Tas uzlabo skaidrību un palīdz nodrošināt vienlīdzīgus darbības nosacījumus. Lai izvairītos no katram aktīvu veidam piemītošajiem riskiem (kreditriskā, tirgus riskā un likviditātes riskā), Eurosistēmas prasības un riska kontroles pasākumi ietver minimālos kredītkvalitātes standartus un diferencētus novērtējuma diskontus, kas ņem vērā riskus saistībā ar dažādiem aktīviem un ir atkarīgi no to veida (diskonta kategorijas), atlikušā termiņa un kredītkvalitātes. Šajā ziņā pastiprināta dažu aktīvu kategoriju izmantošana Eurosistēmai pati par sevi nerada bažas. Riska kontroles un novērtējuma regulējums arī tiek publicēts ECB interneta vietnē.⁹

Attiecībā uz rezolūcijā atkārtoti paustajām bažām par TARGET2 ECB analīze rāda, ka TARGET atlikumu pārmaiņas pamatā atspoguļo AIP kontekstā radušās likviditātes plūsmas un neliecina par problēmu atsākšanos finanšu tirgos. Kā vairākkārt skaidrots Eiropas Parlamentā¹⁰ un dažādās ECB publikācijās¹¹, šo darbību veikšana notiek pārrobežu maksājumu rezultātā un rada TARGET atlikuma pārmaiņas, bet turpmāka portfeļu sastāva pārbalansēšana var vēl turpmāk ietekmēt šos atlikumus.

Jāpatur prātā, ka ārkārtas likviditātes palīdzības nodrošināšana šobrīd ir nacionāls uzdevums, kuru īsteno NCB. 2017. gada 17. maija vienošanās par ārkārtas likviditātes palīdzību sniedz Padomei informāciju, kas tai nepieciešama kompetentai uzdevumu veikšanai saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu (turpmāk "ECBS Statūti") 14.4. pantu, t.i., novērtēt, vai ārkārtas likviditātes palīdzības nodrošināšana nav pretrunā ar ECBS mērķiem un uzdevumiem. Ārkārtas likviditātes palīdzību faktiski nodrošina NCB vai, iespējams, vairākas NCB, kas darbojas kopā pārrobežu banku grupu gadījumā. Attiecībā uz rezolūcijā pausto lūgumu viest lielāku skaidrību par ārkārtas likviditātes palīdzības nodrošināšanu jānorāda, ka nolīgumā par ārkārtas likviditātes palīdzību jēdziens "finanšu iestādes" izmantots nolūkā aptvert plašu potenciālo ārkārtas likviditātes palīdzības saņēmēju spektru. Tas neatbilst Regulas (ES) Nr. 575/2013 (Kapitāla prasību regulas) 4. panta 26. punktā norādītajai finanšu iestādes definīcijai. Tas

⁹ Pamatnostādne ECB/2014/60 par Eurosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanu un Pamatnostādne ECB/2015/35 par Eurosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanā piemērotajiem novērtējuma diskontiem. Turklāt Eurosistēmas nodrošinājuma novērtējuma un riska kontroles regulējums aprakstīts ECB 2015. gada publikācijā *The financial risk management of the Eurosystem's monetary policy operations* ("Eurosistēmas monetārās politikas operāciju finanšu riska pārvaldība").

¹⁰ Sk. arī izteikumus 2017. gada 20. novembrī notikušās regulārās uzklauššanas ietvaros Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejā (https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2017/html/ecb.sp171120_1.en.html).

¹¹ Sk. Tautsaimniecības Biļetena" ielikumu *The ECB's asset purchase programme and TARGET balances: monetary policy implementation and beyond* (ECB aktīvu iegādes programma un TARGET atlikumi – monetārās politikas īstenošana un citi aspekti; https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ebbox201703_01.en.pdf), "Tautsaimniecības Biļetena" ielikumu *TARGET balances and the asset purchase programme* (TARGET atlikumi un aktīvu iegādes programma; https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eb201607_box02.en.pdf un speciālo pētījumu *The Eurosystem's asset purchase programme and TARGET balances* (Eurosistēmas aktīvu iegādes programma un TARGET atlikumi; <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op196.en.pdf>).

darīts, ņemot vērā faktu, ka ārkārtas likviditātes palīdzība ir instruments, ko izmanto arī finanšu stabilitātes mērķiem; tādējādi tas var ietvert arī kredītiestādes, kas nav reģistrētas euro zonas jurisdikcijās.

2. Banku savienība un citi jautājumi, kas saistīti ar Eiropas finanšu arhitektūru

Lai gan rezolūcijas mērķis sākotnēji nebija aplūkots ar ECB banku uzraudzības uzdevumiem saistītos jautājumus, 4., 23., 26., 27., 31., 32., 33. un 39. punktā iztirzāti vairāki jautājumi, kas saistīti ar banku savienību un kapitāla tirgu savienību.

ECB atbalsta visus centienus pabeigt banku savienības izveidi, tādējādi stiprinot euro zonas finanšu sektora elastību. Eiropas banku sektora stāvoklis dažos pēdējos gados ir uzlabojies, jo ieviests stingrāks prudenciālais regulējums un uzraudzība, bet galvenokārt tāpēc, ka izveidota banku savienība. Neraugoties uz specifiskām dividenžu izmaksām, euro zonas bankas laikā no 2014. gada 4. ceturkšņa līdz 2016. gada 4. ceturksnim palielināja pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājus no 11.6% līdz 13.6%.¹² Tomēr banku savienības izveide vēl nav pabeigta. Pašreizējie labvēlīgie ekonomiskie apstākļi būtu jāizmanto, lai pabeigtu šo uzdevumu, tādējādi nodrošinot banku savienības gatavību nopietnai krīzei. ECB ir gandarīta, ka rezolūcijā atzīta Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas (ENAS) nozīme, kas ir banku savienības trešais pīlārs un būtisks elements, kas stiprina Ekonomikas un monetārās savienības noturību. ECB uzskata, ka banku savienībai pēc iespējas ātrāk jāvirzās uz pilnībā kopīgotu ENAS. Veikta būtiska riska samazināšana, veicinot sarunas par ENAS pirmā posma izveidi un notikuši sagatavošanās darbi, lai panāktu vienošanos par ENAS darbību pastāvīgi. Tas nemazina vajadzību pēc turpmākiem kvalitatīviem riska mazināšanas pasākumiem pārejas periodā līdz pilnvērtīgai ENAS ieviešanai.

Kā attiecīgajās atklātajās sēdēs uzsvēra ECB Uzraudzības valdes priekšsēdētāja, ECB norādījumu bankām par ienākumus nenesošiem kredītiem pielikuma projekta mērķis vienmēr bijis skaidrot uzraudzības gaidas, kas kalpo kā sākuma punkts uzraudzības dialogā uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesa ietvaros. Netika plānota nekāda veida automātiska pasākumu piemērošana. Pielikums tika rūpīgi pārskatīts, ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos komentārus. Pilnībā tika ņemti vērā arī no Eiropas Parlamenta locekļiem saņemtie juridiskie ieteikumi. Pielikuma galīgā versija tika publicēta 15. martā.¹³

Runājot par stresa testiem, rezolūcijā izteikts aicinājums, lai stresa testiem būtu plašs tvērums, tie būtu metodoloģiski piemēroti un pamatīgi, kas atbilst ECB nostājai. Ir būtiski arī uzsvērt mērķtiecīgas konkrētu risku analīzes nozīmi,

¹² Pamatojoties uz 103 nozīmīgo iestāžu izlasi, kas uzrādīja riska svērtos aktīvus (COREP ietvaros) un kopējos aktīvus (FINREP ietvaros) visos laika periodos no 2014. gada 4. ceturkšņa līdz 2017. gada 2. ceturksnim.

¹³ https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.npl_addendum_201803.lv.pdf

papildinot visaptverošos plaša mēroga uzraudzības stresa testus, lai tā būtu elastīga un efektīva gan attiecībā uz uzraudzības iestādēm, gan bankām. Kā jaunāko ECB un citu nacionālo iestāžu kopējā darba piemēru stresa testu metodoloģijas jomā var minēt 2018. gada ES mēroga stresa testa metodoloģijas pielāgošanu jaunajam 9. SFPS grāmatvedības regulējumam, kā arī uzlabotas modelēšanas prasības attiecībā uz citiem ieņēmumiem. Šādi stresa testa metodoloģijas pielāgojumi, kas veikti, atspoguļojot tirgus un regulējuma attīstību, ir būtiski, lai nodrošinātu, ka stresa testi turpina būt efektīvi uzraudzības instrumenti. Jānorāda, ka ECB 2017. gadā veica arī īpašu stresa testu, kas ietver netirdzniecības portfeļa procentu likmju riska jutīguma analīzi.

ECB piekrīt rezolūcijā izteiktajam aicinājumam laicīgi un pilnībā izveidot un ieviest kapitāla tirgu savienību. Kā paskaidrots ECB viedoklī attiecībā uz Eiropas Komisijas konsultāciju par kapitāla tirgu savienības 2017. gada vidusposma pārskatu¹⁴, ECB stingri atbalstījusi kapitāla tirgu savienības projektu kopš tā sākuma. Šajā sakarā nepieciešami turpmāki pasākumi tādās jomās kā maksātspējas jomas regulējums, nodokļu politika un uzņēmējdarbības tiesību akti, lai likvidētu finanšu integrācijas pārrobežu šķēršļus. Parādu atgūšanas procedūrām būtu jāklūst ātrākām un lētākām. Turklāt pasākumi, kas vērsti uz piekļuves uzlabošanu uz tirgus instrumentiem balstītam finansējumam, jāpapildina ar citiem politikas pasākumiem, kas vērsti uz uzņēmumiem, kuri atkarīgi no banku finansējuma. Kapitāla tirgu savienības izveidei būs nepieciešami vērienīgi pasākumi, t.sk. no dalībvalstīm, kurām jābūt gatavām novērst likumdošanas un citus šķēršļus attiecībā uz pārrobežu kapitāla plūsmu. Tāpēc visām ieinteresētajām pusēm jāpastiprina kapitāla tirgu savienības izveides centieni.

Runājot par Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES sekām, ECB, kas gan nepedalās sarunās, cieši monitorē visas atbilstošās norises, īpaši, ja tās varētu ietekmēt monetārās politikas transmisiju, finanšu stabilitāti, banku uzraudzību vai maksājumu sistēmu raitu darbību. ECB sagaida, ka bankas būs gatavas visām iespējamajām situācijām, t.sk. scenārijam, kad netiek panākta vienošanās, kā rezultātā iestājas "cietais" *Brexit* bez pārejas perioda. ECB paziņojusi ienākošajām bankām laiku, kāds uzraugiem nepieciešams, lai pārbaudītu saņemtos pieteikumus. No bankām, kuras vēlas pārcelties uz euro zonu vai paplašināt darbību euro zonā, un kurām nepieciešama atļauja (paplašinātai) darbībai pēc *Brexit*, ECB un valstu uzraudzības iestādes sagaida atļaujas pieteikumus pēc iespējas drīzāk un vēlākais līdz 2018. gada 2. ceturkšņa beigām. Ja pieteikumi tiks iesniegti vēlāk, nav garantēta atļauju piešķiršana līdz 2019. gada aprīlim. Šajā sakarā bankas pašas atbildīgas par to, lai laikus būtu saņemtas visas atļaujas, kas nepieciešamas, lai īstenotu iecerētās darbības. Kā tika ziņots bieži uzdotajos jautājumos ECB banku uzraudzībai veltītajā interneta vietnē, ECB un valstu kompetentās iestādes var ļaut piemērot ilgāku sagatavošanās periodu, lai bankas nodrošinātu atbilstību uzraudzības gaidām. Tomēr, ja izstāšanās nolīgumā ar Apvienoto Karalisti tiktu noteikts pārejas periods, tiktu sagaidīts, ka bankas šo laiku izmanto, lai īstenotu

¹⁴ https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ECB_contribution_to_EC_consultation_on_CMU_mid-term_review_201705.en.pdf.

savus *Brexit* plānus un pildītu Vienotā uzraudzības mehānisma uzraudzības gaidas, kas saistītas ar *Brexit*.

3. Jautājumi, kas saistīti ar tirgus infrastruktūrām un maksājumu sistēmām

34. punktā aplūkots ECB ieteikums veikt ECBS Statūtu 22. panta grozījumus, bet 39. punktā aplūkots Komisijas priekšlikums veikt Eiropas Tirgus infrastruktūras regulas grozījumus (EMIR) Rezolūcijas 35. līdz 37. punktā iztirzāti vairāki maksājumu aspekti.

ECB atzinīgi novērtē diskusijas Eiropas Parlamentā par tās ieteikumu veikt ECBS Statūtu 22. panta grozījumus. Kā prezidents Dragi (*Draghi*) norādīja Ekonomikas un monetāro lietu komitejai 2018. gada 26. februārī,¹⁵ ECB nepieciešami instrumenti, lai novērstu riskus ierobežotā skaitā jomu, kuras ir būtiskas vienotās monetārās politikas īstenošanai un raitai maksājumu sistēmu darbībai. ECB ir gatava nepieciešamības gadījumā sniegt papildu informāciju Parlamenta apspriežu laikā.

ECB stingri atbalsta Eiropas Parlamenta viedokli, ka nepieciešams ieviest stingrāku trešo valstu centrālo darījuma partneru atzīšanas procesu, īpaši attiecībā uz euro denominētiem mijieskaita darījumiem. ES valūtas centrālās emisijas bankām, t.sk. Eurosistēmas bankām, jābūt pilnībā iesaistītām šajā procesā, lai monitorētu un kontrolētu riskus, ko centrālie darījumu partneri var radīt monetārās politikas transmisijai un maksājumu sistēmu raitai darbībai. ECB uzsver, ka svarīgi ir pabeigt būtiskas ES likumdošanas, piemēram, EMIR II, pieņemšanu jau ilgāku laiku pirms *Brexit*, lai būtu gatavi visām iespējamajām situācijām, t.sk. scenārijam, kad netiek panākta vienošanās.

ECB piekrīt, ka ir būtiski pētīt centrālās bankas digitālās valūtas, ko dēvē arī par digitālo naudas bāzi, nozīmi un ietekmi. Pasaulē, kurā finanšu tirgi ir savstarpēji cieši saistīti, centrālās bankas lēmums emitēt digitālo naudas bāzi plašākai sabiedrībai varētu radīt ietekmi, kas pārsniedz tās jurisdikciju. Tāpēc, neraugoties uz ECB iespējamo nostāju par digitālo naudas bāzi, ir būtiski pētīt digitālās naudas bāzes būtību, iespējamās iemeslus, kāpēc centrālajām bankām būtu jāemitē digitālā naudas bāze, kā arī iespējamās sekas attiecībā uz euro maksājumu vidi, banku sektoru un, visbeidzot, finanšu stabilitāti un monetārās politikas raitu īstenošanu.

ECB vairākkārt konsultējusies ar dalībvalstīm par maksimālās robežvērtības ieviešanu vai samazināšanu skaidras naudas darījumiem, šajās konsultācijās apspriežot arī neliela apjoma maksājumus, t.sk. privātpersonu darījumu ierobežojumus. Euro ir euro zonas iedzīvotāju vienīgā fiziskā nauda, kas ļauj veikt tūlītējus norēķinus un kuru garantē centrālās bankas (kā likumīgie emitenti). Ņemot vērā šo faktu un lielo skaidrās naudas maksājumu īpatsvaru, euro zonas valstīm,

¹⁵ Sk. https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180226_1.en.html.

kuras paredz ieviest turpmākus skaidrās naudas maksājumu ierobežojumus, rūpīgi jāizvērtē šādu pasākumu ietekme un to lietderība un efektivitāte iecerēto mērķu sasniegšanai. Runājot par rezolūcijas ieteikumu emitēt Kārļa Lielā piemiņai veltītu banknoti, kas būtu likumīgs maksāšanas līdzeklis, ECB uzskata par atbilstošu aicināt Eiropas Komisiju, ņemot vērā tās koordinējošo lomu jautājumos, kas saistīti ar euro monētām, apsvērt kopīgu piemiņas monētas, uz kuras būtu attēlots Kārlis Lielais, emisiju visās 19 euro zonas valstīs. Papildus monētām, ko var emitēt katra dalībvalsts, šādas monētas jau tikušas izmantotas vairāku visai Eiropai nozīmīgu vēsturisku notikumu piemiņai.¹⁶

4. ECB institucionālie jautājumi

Rezolūcijas 1., 2., 41.–46. un 48. punktā aplūkoti vairāki ECB institucionālās uzbūves un darbības aspekti.

ECB piekrīt rezolūcijā paustajam, ka nepieciešams saglabāt ECB neatkarību, vienlaikus nodrošinot atbilstošu pārskatatbildību par tās darbībām. Neatkarība un pārskatatbildība ir vienas monētas divas puses.¹⁷ Rezolūcijā pozitīvi vērtēta pašreizējā pārskatatbildības kārtība starp Eiropas Parlamentu un ECB. Rezolūcijā atzinīgi vērtēta pašreizējā prakse, t.i., prezidenta dalība sēdēs reizi ceturksnī, kā arī papildus sanāksmes ar Valdes locekļiem un ECB rakstveidā sniegtās atbildes, vienlaikus aicinot turpmāk uzlabot viedokļu apmaiņu ar ECB, pastiprinot uzmanību, mijiedarbību un būtiskumu. Turklāt šķiet, ka panākta atbilstība ECB izteiktajam vispārējam aicinājumam vairot caurredzamību, ņemot vērā rezolūcijā ietverto atzinību par jaunākajām iniciatīvām, ko ECB veikusi šā mērķa sasniegšanai.

Rezolūcijā paustais aicinājums ECB nodrošināt iekšējās Audita komitejas locekļu neatkarību jāaplūko kopā ar ECB nesen pieņemto lēmumu šajā jautājumā. ECB Padome 2017. gada 2. novembrī apstiprināja Audita komitejas pārskatītās pilnvaras, ieviešot komitejas locekļu atlases kritēriju korekcijas, lai atspoguļotu ECB pienākumu plašāko tvērumu un nodrošinātu, ka mazāks skaits ārējo locekļu pārstāv centrālās bankas. Līdzīgi kā iepriekš, arī pārskatītās pilnvaras ietver skaidri formulētus noteikumus par tās locekļu neatkarību. Tomēr lielākoties priekšrocības, ko sniedz labas zināšanas par ECB pienākumiem, darbības procesiem un procedūrām, atsver iespējamās bažas par neatkarību, ja jāizvērtē politikas un uzņēmējdarbības modeļu atbilstība un jānovērtē ar to saistītie riski. Faktiski Audita komitejas locekļu pamatīgo zināšanu, stāvokļa un uzticamās sadarbības ar Padomi rezultātā tā bijusi vairāku ECB korporatīvās vadības sistēmas uzlabojumu virzītājspēks.

¹⁶ 2007. gadā, pieminot Romas līguma 50. gadadienu; 2009. gadā, pieminot Ekonomikas un monetārās savienības 10. gadadienu; 2012. gadā, pieminot euro banknošu un monētu ieviešanas 10. gadadienu; 2015. gadā, pieminot ES karoga 30. gadadienu.

¹⁷ Sk. arī Benuā Kerē (*Benoît Cœuré*) runu 2017. gada martā (https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2017/html/sp170328_1.en.html) un Īva Merša (*Yves Mersch*) runu 2017. gada septembrī (<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2017/html/ecb.sp170904.en.html>).

Runājot par rezolūcijas prasību nodrošināt, lai Ētikas komiteju nevadītu bijušais ECB prezidents vai kāds no bijušajiem ECB Padomes locekļiem, ECB norāda, ka tai nav iebildumu pret pašreizējā priekšsēdētāja atbilstību. Nevar uzskatīt, ka agrāka dalība ECB Padomē traucētu Ētikas komitejas locekļu objektīvu un neatkarīgu pienākumu veikšanu. Faktiski Ētikas komitejas priekšsēdētāja kā bijušā prezidenta stāvoklis un tā rezultātā radusies ietekme izrādījās īpaši lietderīga gadījumos, kad Ētikas komitejai vajadzēja sadarboties ar valsts iestādēm. Visbeidzot fakts, ka bijušais prezidents ir gatavs uzņemties šādas komitejas vadību, arī ir spēcīgs signāls ECB iekšienē, ka augstākās vadības attieksme pret ētikas kodeksu ir nopietna.

Lai gan rezolūcijā uzsvērts, ka ECB Valdes locekļiem principā vajadzētu atturēties no vienlaicīgas līdzdalības forumos, kuru sastāvā ir ECB uzraudzītu banku vadītāji, tā atzīst, ka šāda līdzdalība ir iespējama saskaņā ar pasaules līmenī iedibināto praksi un ja līdz ar ECB piedalās arī citas centrālās bankas. Ir būtiski paturēt prātā, ka, lai nodrošinātu ECB pilnvaru atbilstošu īstenošanu, ECB politikas veidotājiem jāseko pasaules ekonomiskās un finanšu vides norisēm. Šajā nolūkā ECB un tās Valdes locekļi uztur regulāru dialogu ar plašu ieinteresēto personu loku un lielu skaitu forumu, kuru dalībnieku starpā, protams, ir uzraudzītās bankas. Šīs sanāksmes nepārprotami notiek ārpus uzraudzības konteksta un Valdes locekļi pilnībā ievēro ECB vadības drošības mehānisma stabilo regulējumu, t.sk. Padomes locekļu un Valdes locekļu Ētikas kodeksu, Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļu ārējās komunikācijas pamatprincipus un pienākumus saistībā ar dienesta noslēpumu un neatkarību.

Rezolūcijā izteiktais aicinājums ECB pieņemt skaidru un atklātu politiku attiecībā uz trauksmes cēlējiem ir saskaņā ar darbu, kas jau notiek ECB. ECB trauksmes cēlāju regulējuma uzlabošana iekļauta ECB 2018.–2020. gada stratēģiskajās prioritātēs un darbības mērķos. Faktiski darbs pie šā projekta jau ir sācies.

Attiecībā uz rezolūcijā sniegto komentāru par ECB pašreizējo nodarbināšanas politiku ECB vēlas norādīt, ka tā sāksi dialogu ar darbinieku pārstāvjiem, lai pārskatītu un risinātu iespējamus trūkumus. ECB sadarbībā ar darbinieku pārstāvjiem būtiski samazinājusi pagaidu darbinieku izmantošanu, īpaši dažos pēdējos gados. Pasākumu ietvaros izveidotas gandrīz 170 amata vietas, aizstājot personāla nomas aģentūru darbiniekus dažādās ECB darbības jomās. Turklāt rezolūcijā paustais aicinājums ECB nodrošināt vienādu attieksmi pret visiem darbiniekiem un nodrošināt viņiem visiem vienlīdzīgas iespējas, kā arī garantēt iestādē pienācīgus darba apstākļus atbilst ECB mērķiem un veiktajiem pasākumiem.

Rezolūcija atzīst ECB ierosmes, lai novērstu darbinieku bažas par vairākiem jautājumiem, cita starpā arī veidojot spēcīgāku dialogu ar personāla pārstāvjiem. Jāatceras, ka 2015. gadā veiktā darbinieku aptauja liecināja par augstu ECB darbinieku līdzdalības līmeni, atklājot, ka darbinieki lepojas ar darbu iestādes labā un jūtas iedvesmoti darīt visu iespējamo. Tomēr aptauja arī atklāja vairākas jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi – attiecībā uz karjeras attīstību un darba izpildes vadību, darba slodzi un stresu, kā arī atklātību un godīgumu. Šajās jomās veikti būtiski pasākumi, galvenokārt ciešā sadarbībā ar darbinieku pārstāvjiem. ECB

turklāt uzver, ka 2018. veikta otra darbinieku aptauja, lai novērtētu, vai uzsāktās iniciatīvas attīstās pareizajā virzienā. Aptauja ir noslēgusies un tās rezultāti drīz tiks analizēti un tiks izstrādāts rīcības plāns, lai risinātu konstatētās problēmas. Visbeidzot, ECB norāda, ka tā cieši un konstruktīvi sadarbojusies ar Darbinieku komiteju, veidojot kopīgu darba programmu, pievēršoties vairākām prioritārajām jomām.